

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:9

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fehout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gillhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Jansse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Trum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijcknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnada, Ermelo; P. J. Risseeuw, 's-Gravenhage; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Harkstede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Melliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Marcion, het evangelie van den vreemden god. IV. — Uit de Schrift: In Mijn bloed. (Luc. 22:20). — Kerkelijk Leven: „Moet dat nu zóó?” VII. Over de „Algemeene Genade”. VI. — Antwoord van Dr L. v. d. Zanden. — Even Parkeeren: EVANGELISATIE-Evangelie en EVANGELIE-Evangelisatie. — Literatuur en Kunst: Verantwoordelijkheid bij literair genot. II. — Pop-Wetensch. Schetsen: Moest de Messias lijden? En sterven? II. — Ziekunde: De Philosophie bij het Creativisme. V. — Muzikale Kroniek: Gebrek aan harmonie tusschen taal- en muziekzin. — Stemmen uit onze Kerken: Het Tweede Reveil en wij. II. — Perschouw. — Correspondentie van de Redactie. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Marcion, het evangelie van den vreemden god. IV.

De bijbel van Marcion.

Hoe komt Marcion aan zijn leer van den goeden god, die geheel „fremd” was aan de menschheid en toch in zijn onbegrijpelijke liefde voor die menschheid zijn zoon geeft in den dood?

Hij vindt die leer in het Nieuwe Testament, dat hij aanvaardt, net als de eerste Christelijke kerk. Alleen maar, de kerk doet hierbij volgens hem een ontzaglijken misstap: zij meent, dat het Evangelie het complement van het Oude Testament is en ziet niet, dat het aan dat Oude Testament geheel en al tegengesteld is.

En hij gelooft, dat die misstap zelfs ingewerkt heeft op het Evangelie: om immers dat Nieuwe Testament in overeenstemming te brengen met het O. T., moesten er in het Evangelie ingrijpende veranderingen gebracht worden. Daarom moet volgens hem een reinigingsproces plaats hebben in het N. T.: pas het gereinigde Evangelie en de gereinigde brieven van Paulus zijn voor hem richtsnoer voor zijn opvatting over den goeden god.

Wonderlijk handelen! Een man, die het O. T. zonder reserve aanvaardde, — hij beschouwt al de mededeelingen van het O. T. als volkomen waarachtig en hij wil zelfs geen allegorische uitlegging aannemen — gelooft, dat het N. T. zeer vervalscht is en aanvaardt slechts een „gereinigd” Nieuw Testament.

Zoo komen we dan tot Marcions Bijbelcritiek. Marcion, die reformator van de kerk wilde zijn, moet eerst restaurator (hersteller) van het Evangelie zijn, hij moet het Evangelie zuiveren van alle Judaïsme, dat ingeslopen was.

Hij doet dit door uit te gaan van Paulus' brief aan de Galatiërs en hij vindt daarin, dat er oorspronkelijk maar één Evangelie was (zie Gal. 1:7) en dat de hoofdstrijd van Paulus zich richtte tegen het Judaïsme, en dat klaarlijk die Judaïsten een eigen evangelie hadden.

Hieruit trekt hij de volgende conclusies:
1e. Het echte Evangelie staat vijandig tegenover alle Judaïsme;

2e. De brieven van Paulus zijn vervalscht: wat een Joodsche dingen staan in die brieven?

3e. Reeds terstond na Christus' dood zijn er valsche apostelen opgetreden met heel veel succes; zij konden immers zelfs het Evangelie en de brieven vervalschen.⁴⁵⁾

45) Harnack legt er nogal nadruk op, dat hij bij Marcion gevonden heeft het verschil tusschen de twaalfen en de valschie apostelen. Christus zou veel moeite gedaan hebben zijn discipelen te overtuigen, dat Hij de Zoon van den vreemden god was, Zij begripen dat maar niet! — denk aan Petrus' belijdenis te Caesarea. — Na de opstanding gaat het een poosje goed, maar zij blijven toch halfslachtig. Paulus zou echt geweest zijn, maar had aan de twaalfen weinig steun. Christus zou dan het Evangelie alleen aan Paulus hebben toevertrouwd en hem als eenigen apostel erkend hebben.

Daarop steunend, gaat Marcion over tot restauratie van de Nieuw-Testamentische geschriften. Hij mag maar één evangelie hebben, en kiest daartoe Lucas uit. Waarom juist Lucas? Dat is niet heelemaal duidelijk. Dat hij Mattheüs niet kon gebruiken, is direct duidelijk. Telkens komt immers in Mattheüs voor de formule: opdat (zoodat) de Schriften (de Oud-Testamentische) vervuld werden. (Matth. 1:22, 2:15, 4:14 en overal). Ook Johannes moest wel vervallen. Wel stonden daarin scherpe anti-Joodsche gezegden, die dus Marcion zeer sympathiek waren, denk aan 1:18, waar de Heere Jezus van Nathanaël zegt, dat hij, als hij uitzondering! een Israëliet is, in weken geen bedrog is, en aan 8:44, waar de Heere zegt, dat de Joden zijn uit den vader, den duivel!

Maar, in 1:11 hijv. staat, dat de Logos kwam tot het Zijne, de kinderen Israëls!! en volgens 2 vs 1—11 was hij op een bruiloft, en dat kan toch onmogelijk.

Zoo blijven dan alleen Marcus en Lucas over en daaruit kiest hij dan Lucas. Maar ook in Lucas is veel vervalsching en daarom gaat hij door tekstverandering, schrapping en toevoeging een „rein” Evangelie maken. Natuurlijk vervalt heel de geboortegeschiedenis (Christus zou „GEBOREN” zijn) en ook vervalt Lucas 3 (Christus had geen Voorlooper en geen geslachtslijst) en Lucas 4 moet ook weg tot vs 31. Met dat vers begint zijn evangelie, waar hij dan nog aan toevoegt het gereinigde eerste vers van hoofdstuk 3, dat bij hem luidt: In het 15e jaar van keizer Tiberius daalde God neer naar Kapernaüm en leerde op de Sabbathen. Dat is wel de voornaamste verandering, maar ook overigens brengt hij veel „verbeteringen” aan. Als voorbeeld wil ik noemen de reiniging van 10:2. De Heere Jezus dankt hier Zijn Vader, dien Hij noemt Heere des hemels en der aarde, maar dat „en der aarde” moet natuurlijk verdwijnen.

Diezelfde bewerkingen laat hij de andere Nieuw-Testamentische geschriften ondergaan. Vooreerst vervallen de brieven van Petrus, Jacobus, Johannes en Judas: brieven immers van halfslachtige apostelen?

Dan: Hebreëen moet zeker verdwijnen: al die toespelingen op den Oud-Testamentischen eeredienst!

Ook Handelingen en Openbaringen kunnen niet gehandhaafd worden — Handelingen hijv. wierp zijn geschiedenisbeschouwing omver, en in Openbaringen was o.a. een veel te vleeschelijke hemel-teekening.

Alleen de brieven van Paulus vinden genade en daarvan moeten nog uitvallen de brieven aan Timotheüs en Titus⁴⁶⁾, zoodat hij maar tien brieven overhoudt en ook in die brieven verandert hij veel.

Om enkele der sprekendste veranderingen te noemen: Paulus schrijft in Rom. 10:3, dat de Israëlieten de rechtvaardigheid Gods niet kennen en Marcion laat, doordat hij „de rechtvaardigheid” schrapt, den apostel schrijven, dat zij God (den goeden god) niet kennen.

In Galaten 4:4 zegt de apostel, dat de Zoon Gods geworden is uit een vrouw, geworden onder de wet: natuurlijk kan Marcion beide niet gebruiken, noch de wording uit een vrouw, noch wording onder de wet en schrapt hij beide dingen.

Een derde sprekend voorbeeld vinden wij in Ef. 2:14, 15 (deze brief heet bij Marcion brief aan Laodicea). Paulus spreekt daar van het vleesch van Christus, maar het woordje „zijn” (dit is Christus) laat hij weg en volgens den apostel heeft Christus de wet van de geboden in inzettingen bestaande, te niet gedaan, maar Marcion

46) Harnack meent, dat Marcion hen niet opgenomen heeft, omdat hij ze niet kende; Zahn echter gelooft, dat het niet geschied is, omdat het particuliere brieven waren.

laat „in” weg en leest nu, dat Christus de wet van de geboden door inzettingen heeft te niet gedaan, en die inzettingen zijn dan volgens hem de leeringen over den goeden god en zijn zoon.

Misschien is het laatste voorbeeld, dat wij willen noemen, wel het sprekendste: in Ef. 3:9 spreekt Paulus van de verborgenheid, die van alle eeuwen verborgen geweest is in God — Marcion laat „in” weg en krijgt dan een verborgenheid, die van alle eeuwen voor God, zijn rechtvaardigen god, verborgen is geweest.

Meer veranderingen willen wij maar niet noemen. Alleen nog, Zahn en Harnack hebben getracht het „reine” N. T. te reconstrueeren. Dat is echter heel moeilijk: zij moesten immers uit citaten der Kerkvaders den tekst herstellen. En bovendien, Marcion droeg zijn leerlingen op, den tekst van het N. T. verder te herstellen, hij beschouwde dus zijn werk nog niet als afgedaan, en volgens de gegevens der kerkvaders hebben zijn leerlingen die taak ook op zich genomen.⁴⁷⁾

Op dezen gerestaureerden Bijbel bouwt Marcion zijn gansche leer, die wij reeds in haar kern aangaven: de goede god, die uit louter ontferming voor een hem-vreemde menschheid zijn zoon geeft.

Natuurlijk kwam die zoon in een schijnlichaam — een doetische trek, die alle gnosis eigen is, waarlegen Johannes reeds zoo scherp waarschuwde in zijn evangelie en brieven: hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben⁴⁸⁾, 1 Joh. 1:1 en andere plaatsen, vooral ook Joh. 19:35.

In dat schijnlichaam heeft Christus geleden en is Hij gestorven. De demiurg denkt immers, dat Jezus de bevrijder is, in het O. T. beloofd, en laat hem kruisigen, als hij ziet, dat hij zich vergist heeft. Door die kruisiging koopt⁴⁹⁾ Christus nu de geloovigen. Gal. 2:20 verandert Marcion zoo, dat gelezen moet worden... de Zoon van God, die mij liefgehad heeft en mij gekocht heeft.

Die gekochten gaan in Hem gelooven: alles wordt bij Marcion ingesteld op het geloof. En die geloovigen worden nu door Hem verlost, niet alleen van de zonde, zelfs van hun wezen, dat zij immers te danken hebben aan den jegodgod. Die verlossing komt pas tot volle uiting bij de wederkomst van Christus, als met de schepping de god der schepping ondergaat; tot zoo lang worden zij uiteraard zeer verdrukt door den demiurg en door hen, die met den demiurg meegaan; zoozeer voelt Marcion die verdrukking, dat hij zijn medegeloovigen bij voorkeur noemt: mede-ellendigen en mede-gehaten.

Maar eenmaal komt aan die verdrukking een eind: Christus komt immers weder, wel niet om te oordeelen, want de goede god oordeelt niet, maar om te constateeren, wie zich naar Hem hebben gewend en wie Hem hebben verworpen.

47) Harnack en anderen, vooral Dobschütz, hechten groot waarde aan den tekst van Marcion. Zij meenen, dat ook in onzen tekst Marcionietische invloed naderk. Zoo zou b.v. het slot van den Romeinsebrief (16:25—27) aan Marcion te wijten zijn. (Harnack, Marcion pg. 49).

Op anderen Marcionietischen invloed wijst von Dobschütz in Nestle's Einführung in das Griechische N. T. 4 pg. 11, 12.

48) Het is niet onze bedoeling op alle verkeerde leeringen van Marcion in te gaan. Wij maken daarom hier alleen maar de opmerking, dat het zoo gelukkig is, dat de Christelijke kerk altijd zoo gevochten heeft tegen alle pogingen, die men aanwendde om Christus iets van Zijn waarachtig-mensch-zijn te laten verliezen. Heel de strijd om de twee naturen van Christus wordt toch beheerscht door de juiste gedachte, dat alleen een mensch, ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde, voor ons kon optreden.

Daarom moeten ook wij tegen alle gnostieke gedachten van onzen tijd handhaven het volkomen en waarachtig mensch-zijn van onzen Heere Jezus Christus en dat is geen muggenzitterij; het gaat om Zijn eer en ons heil.

49) Over dat koopen: Seeberg, Lehrbuch der Dogmengeschichte I 2 pg. 317, vooral noot 1.

De eersten⁵⁰⁾ gaan in het eeuwige leven en dat zijn menschen als Kain, die zich het meest verzet heeft tegen den Jodengod, en de anderen gaan onder en dat zijn menschen als Abraham, de trouwe knecht van den Jodengod.

Op de wederkomst moeten de geloovigen volhardend wachten, en zolang zij er niet is, moeten zij zich zooveel mogelijk losmaken van de wereld. Marcion legde de zijnen strenge ascese op; onthouding van de gaven van den demiurg moest wel in zijn systeem staan en bovenal onthouding van 'thuwelijk. Zouden geloovigen mede-arbeiden aan de instandhouding van de wereld van den demiurg en dat doen op de wonderlijke, walgelijke wijze, die de demiurg daarvoor had vastgesteld?

Natuurlijk niet, zij moesten zich van alles van den demiurg bevrijden, zelfs van zijn wetten. Hiermede moet dus eigenlijk gepaard gaan een anti-nomiaansche levenshouding; toch is daar bij Marcion niet veel van te bemerken. Integendeel, hij schijnt de zonde krachtig te willen vlieden.⁵¹⁾ Paulinische invloed⁵²⁾ bij dezen man, dien men zoo ten onrechte Paulinist noemt?⁵³⁾

M. VREUGDENHIL.

50) Het is duidelijk, dat volgens dezen materie-hater alleen „zielen" behouden worden.

51) De vraag werd aan Marcion gedaan, of men de zonde mocht dienen, als God louter genade is. Hij antwoordde slechts met een „Absit, absit", „Dat zij verre". „En hij had het recht aldus te spreken, voor zichzelf. Marcion staat zoo geheel onder den indruk van de onpeilbare en ongehouden liefde van den Vader van onzen Heere Jezus Christus, dat hij zich de mogelijkheid niet kan indenken, dat die liefde niet door volkomen reinheid en wederliefde zou worden beantwoord" Dr D. Plooy, Stemmen des Tijds, 1922, II, 337.

52) Seeberg I 3 pg. 318.

53) Tenslotte zij nog gezegd, dat reeds in 1934 in dit blad uitnemende artikelen over Marcions Bijbel vooral werden opgenomen van Dr G. J. D. Aalders. Bij bredere behandeling kon deze herhaling echter niet uitblijven.

UIT DE SCHRIFT

In Mijn bloed.

... het nieuwe testament in Mijn bloed...
Luc. 22:20.

In de Paaschzaal te Jeruzalem heeft God met eigen hand het altaar afgebroken, en de tafel aangericht. Hier werden de heilige gordijnen van het Oude Verbond uiteengescheurd. Straks zal het in de ure van Jezus' sterven aan het voorhangsel des tempels worden geproclameerd. Maar hier is het reeds gemanifesteerd.

Hier viel de deur der oude bedeeling in het slot, nadat Gods gerechtigheid ritueel en sacramenteel vervuld was aan het laatste Pascha, met de laatste bloeddruuppels van het laatste lam. En tevens gingen hier, wijd en ruim, de deuren open van het Nieuwe Testament.

Een zee van offerbloed was er geplengd, eeuw aan eeuw. Geofferde levens, die, naar het bestel en bestier der wet, schaduwachtig de zonden moesten bedekken.

Toch bleef deze vloed van vergoten bloed machteloos om de schuld te verzoenen.

Want altijd weer groeide de zonde er woekerend onder uit.

Van jaar tot jaar moest het Pascha herhaald.

En juist in die herhaling bleek het relatieve, dat het absolute der zonde nooit kon overwinnen.

Aan altaren, door menschenhanden opgericht, zij het op bevel des Heeren, kon met menschenhanden nooit het verzoenende offer Gode worden toegewijd.

Alleen de vele, schaduwachtige offers, die elkaar vervingen. De bouwende, slachtende, offerende handen bleken machteloos. Even machteloos als het doode lam in den schotel van Pascha. Toch gaf dat Pascha reeds naast het offer de gedachte van den maaltijd die gehouden werd achter het teeken des bloeds dat aan de deurpost stond. Omdat het offer gebracht, en het bloed vergoten was.

Achter die deur, en onder het sacramenteel verband aan het bloed, kon gehouden worden de maaltijd der vertroosting en versterking, der gemeenschap met den verzoenden God, die Zijn Kerk verkiest en beveiligd, terwijl Zijn doodsoordeel gaat door de wereld.

De Paaschmaaltijd des Ouden Verbonds vond dus nooit anders plaats dan onder het teeken des doods, en als schuilend achter het altaar, onder de bescherming van het bloed.

Bovendien, het altaar teekent altijd distantie.

Het draagt het gebaar van den God-zoekenden mensch, die boven de vloek-aarde Zijn heiligheden opbouwt om den Hemelsche te zoeken en Hem van het aardsche toe te brengen wat Hem wel-behaaglijk is. De offeraar moet altijd wachten en afwachten of de Hemel aanneemt.

Als Jezus met Zijn jongeren, Zijn groeiende Kerk, in de opperzaal het laatste Pascha viert, vervult hij zuiver en gaaf al het recht van zijn God. Maar nu is het ook gedaan. Voor eeuwig!

Want nu zal Hijzelf als het ware Paaschlam worden geslacht.

God zal Zelf Zijn altaar bouwen, Zijn eigen offerlam bereiden, en eigen feestgenooten verzamelen. Nu komt de werkelijkheid.

Want voor Jezus, den Middelaar, kon er geen bloed van eenig lam gestreken worden aan eenige post. En voor Hem was er geen deur, waar de doodengel voorbij kon gaan.

Het lam kon Jezus' ziel niet troosten, want het kon zijn bloed niet tot een teeken geven om het oordeel te keeren. Vóór het sacrosanctum van de Paaschzaal te Jeruzalem hield de dood stil. Hier was het bloed niet.

Hier moest dus het bloed geëischt.

En toch kon de dood de deur niet openen.

Toch was de Kerk daarbinnen veilig, omdat de Heiland er was.

Toch was er de rustige disch, gemeenschap met een verzoend Vader, die Zijn kinderen spijs en laaft ten eeuwigen leven.

De rijke tafel voor de genooten des Koninkrijks. Juist na de afbraak van het altaar bleef daar de wonderde tafel der Nieuw-Testamentische genoechten.

Omdat deze Gastheer Hoogepriester was, die straks de deur ontsloot om zelf te gaan slachten en offeren.

Zijn eigen bloed. Zijn eigen leven.

Op Hem wachtte buiten de dood, omdat het altaar nu verbroken lag. En de disch toch was bereid.

En daarom was er en bleef er voor de verkoren Kerk, die vergaderd was en vergaderd werd en nog vergaderd wordt, de onbrekbare vastheid van het genadeverbond en het genadeverband in dat bloed.

Dit is het nieuwe Testament in Mijn bloed!

Het bloed van Jezus Christus Gods Zoon reinigt van alle zonden.

Doop uw hysopbundel in dat bloed.

Strijk het in geloofsgehoorzaamheid aan de deurposten van uw hart.

Want ons Pascha is voor ons geslacht, éénmaal, en voor eeuwig: Christus!

Jubilate! Zing uw Paaschhallel, gekochte Kerk!

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN

„Moet dat nu zóó?" (VII)

Gevolg nu van de in de laatste jaren in ons gereformeerde samenleven door velen aangenomen houding is, dat we al minder samen leven. Die samenleving is door de polemiek niet verstoord; de polemiek heeft alleen maar de oogen er voor willen openen, dat ze al vóórdat de „polemie" inzette, verstoord wás. De eenheid is door de polemiserende pers-actie niet verbroken, doch als afwezig geconstateerd. En dit is de eerste stap, die noodig is, om weer een hecht aaneengesloten phalanx te kunnen gaan vormen.

Feitelijk ligt de bron van al onze narigheid — er is veel narigheid, die volstrekt overbodig kon zijn in een periode van onderlinge critiek ook naar binnen — hierin, dat de Gereformeerde Kerken in den laatsten tijd geen vasten koers meer volgen. De leiding is zoek. Maar velen zagen dat niet; vandaar, dat zij het applaus der dankbare liefde voor „leidende personen" niet wilden laten verstommen; het leek hun immers een regelmatig en straks wetmatig merkteken van de gemeenschap der heiligen. Ze meenden, dat, wie het applaus voor leidende personen even onderbrak, om de aandacht te vragen voor de kwestie, of men niet soms zoowel voor een „ja" als voor een „neen"-houding, zoowel voor een in déze als voor een in géne richting wijzend gebaar applaudisseerde, toch feitelijk op de gemeenschap storend inwerkte. „Hinc", voor een niet zoo'n klein deel, „illae lacrimae", vandaar die narigheid.

Toch zal men het „om Zions wil niet zwijgen" (met zijn toekomst-geloof: „totdat") moeten blijven reserveeren voor nog wel wat meer dan een intrepreek. Zal de gemeenschap haar huis blijven bewonen, en kunnen versterken, dan dient te worden aangewezen, waar de zwakke plekken liggen van het gebouw.

Dat er een verlangen bij sommigen leeft, om toch daarover in de pers te zwijgen, is onmiskenbaar. Het heeft enkele kerkbodes al verleid tot een publiek verzoek, om de punten van verschil toch niet te noemen voor het volk: men maakte de menschen anders maar onrustig. Alsof men zóó de „stoere" calvinisten kweekt, en zóó den Geest der profetie in den oproep tot bediening van het ambt aller geloovigen dienstbaar wezen kon! Anderen roepen al maar luider om een intieme conferentie, alsof deze de panacée ware voor kwalen, die als reformatie- en ontwikkelingsblijken worden geprezen en aangeprezen in het openbaar.

Op welke punten van actueel belang zijn wij nu eigenlijk tot beslistheid gekomen? En als we beslist zijn (of — wat nog iets anders is — beslist hebben) in den ééne kring, waar is dan de corresponderende vastheid-gang in den anderen?

We hebben b.v. in den kerkelijken kring de kwestie-Geelkerken „opgelost"; maar waar bleef de doorwerking van de daarin genomen principiële beslissing op ander gebied? We hielden die doorwerking eerst tegen, door de eenzijdige vooropstelling der waarheid-als-een-koel, dat de terreinen „onderscheiden" zijn, met gelijktijdige verwaarloozing der andere waarheid-als-een-koel, dat ze niet gescheiden zijn. En vervolgens hebben we de erkenning van deze tweede waarheid zelfs zeer nadrukkelijk de facto tegengewerkt in

een Calvinistenbond, die o.m. hierdoor verbaasde, dat hij publieke en zeer markante anti-Assensche, en pro-dit-en-datsche figuren vereenigde in een band, dien ik nimmer als „band der eenheid" zien kan; en de tekenen hebben me in dezen met pijnlijke duidelijkheid gelijkelijk gegeven. Niettemin gingen en gaan we door.

Ik sprak daar van „markante" figuren; maar er moet helaas wat aan toegevoegd worden. „Markant" waren de bedoelde figuren alleen voor degenen, die wat verder zagen dan de oppervlakte. O neen, men nam geen „markante" figuren, die den kruitdamp nog in de kloeren hadden, zóó, dat het volk hem op een afstand riekte. Dr Geelkerken b.v. zat niet in den Calvinistenbond. Maar er zaten anderen in, die in geschrifte het bonter gemaakt hadden dan hij, doch die voor het volk niet zoo in het oog hadden geloopen. Maar of men op die manier profeten en profetenzonen kweekt? En tusschen dankte het volk voor de trouw, in Assen bleef toond, en zou het even bewogen God hebben gedankt voor zulk een Calvinistenbond, indien niet vóór het reeds gevraagde dankgebed een later „doodend" genoemde critiek had gefuturumpet met de vraag: verstaat gij ook, waarvoor gij dankt? Of: kunt gij den ééne keer danken voor de getrouwheid, die tot Genève zegt: wij bouwen niet met u mee de steenen monumenten voor Calvijn, en den anderen keer eveneens danken voor de breedheid, die tot Parijs en misschien ook te Genève zegt: wij bouwen wel met u mee de monumenten-in-woorden voor Calvijn? Of: kunt gij den ééne keer de jeugd smeeken, toch vooral het openbaringsbegrip en de Schriftbeschouwing der ethischen te analyseeren en met een „mené-mené-tekst" van de hand te wijzen, en den volgenden keer haar voorgaan in het onhelder maken van tienmaal bedenkelijke Schrift-miskenning?

De zig-zag-lijn is in de laatste jaren kenmerkend geweest in de leiding; en als er niet opgetreden was met die „doodende (!) critiek", dan zouden de confessioneelen zoo ongeveer heel de gereformeerde leiding in de breederen voorlichtingsdienst gansch broederlijk naar zich gekregen hebben. Waarom ook niet? Zij — de confessioneelen — zijn de leiding kwijt; want hoehoemakeriaansche leuzen op hun pakpapier afdrukkende, verspreiden ze in dat pakpapier ettelijke anti-hoedemaakriaansche en anti-kuyperiaansche schriften. En want om zouden wij dan niet een anti-kuyperiaansche lading laten dekken door de oude getrouwe kuyperiaansche vlag? Neen, ik beschuldig niet van onoprechtheid; ik beweer alleen maar, dat de leiding zoek was.

En dat was te waarlijk niet op dit punt alleen. Er valt nog wel wat meer te noemen.

K. S.

Over de „Algemeene Genade".

(Antwoord aan Dr O. Noordmans.)

VII.

We kwamen in ons voorgaande artikel tot de opmerking, dat in het meeningsverschil over de algemeene genade, behalve dan het begrip „schepping" (en in verband daarmee eveneens dat der „herscheping") óók de opvatting van de(n) zonde(val) actueele beteekenis heeft. En dankbaar grijpen we de gelegenheid aan hierop te wijzen.

Want heel wat controversen, waarvoor de aandacht der geloovigen in den laatsten tijd gevraagd wordt vinden tenslotte hierin hun scherpste, dat juist om zonde en zondeval door de meeste theologen totaal anders gedacht wordt, dan eenvoudige bijbellezers zich zelfs maar droomen. Ons theologisch spraakgebruik heeft zich wel heel ver verwijderd van dat van de eenvoudigen bijbellezer, en van hemzelf.

Hoevelen laten zich b.v. niet van de wijs brengen, als zij hedendaagsche schrijvers elk oogenblik hooren betoogen, dat men God als SCHEPPER toch zijn eere geven zal? O, denken ze dan, dat zij goede klanken; en als ze dan wat van de evolutie gehoord hebben, verheugen ze zich met groote blijdschap denkende: deze of die hedendaagsche schrijver, dat is er dus al weer één, die tegen Darwin, en tegen de leer van de evolutie de wapenen scherp! En als ze dan éé onnoozel of traag in het critisch benaarstigen zijn — dat komt in de beste families voor — dan denken ze zoo heimelijk, of ook wel hardop: hoe is het mogelijk, dat menschen als K. S. en andere boosdoeners nog wel op zulke broeders aan te merken hebben?

Maar zulke menschen weten niet, dat heel die opmerkingenreeks over God, die als Schepper tot zijn eere komen moet, in veel gevallen niets anders te teekent, dan dat men in dien naam uitdrukken wil, dat de wereld van God afhankelijk is. In den aan God gegeven scheppersnaam wil men de wereld als van Hem afhankelijk kwalificeeren. Maar uitdrukkelijk verklaart men dan tevens, dat met dien naam nog volstrekt niets gezegd is omtrent den oorsprong van de wereld; dat het bezorgen van dien naam (God als Schepper) nog in het minst niet iets zeggen kan of wil over de eerste periode der wereld; dat het begrip „scheppen" alleen maar geloófswaardig heeft, en alleen aan het geloóf den dienst doet, dien het noodig heeft: den dienst n.l. van een goede, passende terminologie voor het uitdrukken van de afhankelijkheid van „alle vleesch".

Met andere woorden: het gebruik van den naam „Schepper" wil bij zulke theologen of filosofen letterlijk niets te maken hebben met b.v. de wetenschap. Geloofskennis is geen wetenschapszaak, zeggen ze dan, en gaat daar buiten om. En zoo kunnen ze druk spreken over God als Schepper, die tot zijn eere moet komen, en tegelijk heel de wetenschappelijke

evolutietheorie erkennen.

Terwijl eenvo iemand, die G der is tegen „d gisch misversta gangers, die óf degermineeren, dat zoo iemand vóór-onderstellin zo zelfs ook zijne filosofische of maakt.

En precies zc (val)". Gelijk woord „scheppis als volstrekt in het gebruik wereld gequa of althans daarmee volstre dat er een zekere wereld, aan v staat van rech van zonde en va of de „eerste" God (zie verlec geleerd worden gen, immers he ren"), en zulks besef der oude bracht hebben hebben daarmee.

Werden deze was het gesprel gewaarschuwde dominee hem z het al onzichtl kerk". Helaas, gezegd. Men n en heste gege vertoogen; verd Maar al wor valk gezegd, he der de aandach lijkheid van de gegeven zin vin is daarvoor aan of een averech denk ik aan de Brunner naar .toeven dan ni Grisebach, en denzen veel te leer der „coinci enheid der te stellingen is, ee gaan van wat als uiteengaam voorgesteld. Nie belijdenissen ti manicheesche i Nederlandsche onderteekenaar worstelen met i manicheisme t Oussans, van i ten, de theosofi tijns oog voorb onderdaand ingr volgens welke is, leidt desniet loochening van De invloed van filosofie op the

En — feitelijk dat ze alle schen Sche tusschen y Geen wonder torischen zond te verklaren, d Verlosser (ond her is. Maar w is gedwongen i natuur en gen pingswoord en len, en zal tege per-Verlosser

toeven dan ni Grisebach, en denzen veel te leer der „coinci enheid der te stellingen is, ee gaan van wat als uiteengaam voorgesteld. Nie belijdenissen ti manicheesche i Nederlandsche onderteekenaar worstelen met i manicheisme t Oussans, van i ten, de theosofi tijns oog voorb onderdaand ingr volgens welke is, leidt desniet loochening van De invloed van filosofie op the

En — feitelijk dat ze alle schen Sche tusschen y Geen wonder torischen zond te verklaren, d Verlosser (ond her is. Maar w is gedwongen i natuur en gen pingswoord en len, en zal tege per-Verlosser

toeven dan ni Grisebach, en denzen veel te leer der „coinci enheid der te stellingen is, ee gaan van wat als uiteengaam voorgesteld. Nie belijdenissen ti manicheesche i Nederlandsche onderteekenaar worstelen met i manicheisme t Oussans, van i ten, de theosofi tijns oog voorb onderdaand ingr volgens welke is, leidt desniet loochening van De invloed van filosofie op the

En — feitelijk dat ze alle schen Sche tusschen y Geen wonder torischen zond te verklaren, d Verlosser (ond her is. Maar w is gedwongen i natuur en gen pingswoord en len, en zal tege per-Verlosser

toeven dan ni Grisebach, en denzen veel te leer der „coinci enheid der te stellingen is, ee gaan van wat als uiteengaam voorgesteld. Nie belijdenissen ti manicheesche i Nederlandsche onderteekenaar worstelen met i manicheisme t Oussans, van i ten, de theosofi tijns oog voorb onderdaand ingr volgens welke is, leidt desniet loochening van De invloed van filosofie op the

En — feitelijk dat ze alle schen Sche tusschen y Geen wonder torischen zond te verklaren, d Verlosser (ond her is. Maar w is gedwongen i natuur en gen pingswoord en len, en zal tege per-Verlosser

toeven dan ni Grisebach, en denzen veel te leer der „coinci enheid der te stellingen is, ee gaan van wat als uiteengaam voorgesteld. Nie belijdenissen ti manicheesche i Nederlandsche onderteekenaar worstelen met i manicheisme t Oussans, van i ten, de theosofi tijns oog voorb onderdaand ingr volgens welke is, leidt desniet loochening van De invloed van filosofie op the

En — feitelijk dat ze alle schen Sche tusschen y Geen wonder torischen zond te verklaren, d Verlosser (ond her is. Maar w is gedwongen i natuur en gen pingswoord en len, en zal tege per-Verlosser